

Vidareutbildning för ställföreträdare

Förvaltningsjurist Jonas Bokstedt

Dagens föreläsning

- Inledning
 - ÖF:s ansvar att se till att ställföreträdare erbjuds utbildning
 - Bakgrunden till valda utbildningsområden
- Offentlighet och sekretess
- Ställföreträdarens hantering av anhöriga
- Åtgärder vid avveckling av bostad
- Ställföreträdarskap som inte fungerar
- Vilka åtgärder kräver ÖF:s samtycke?

Offentlighet och sekretess

- **Vad gäller för ÖF?**

- handlingar som upprättas eller inkommer till ÖF blir *allmänna handlingar*

- Om någon begär att få del av allmän handling måste ÖF ta ställning till om ett utlämnande kan ske eller om handlingen ska vägras lämnas ut med hänsyn till *sekretess*

- ÖF:s anställda har tystnadsplikt

Offentlighet och sekretess

- Vad gäller för anhöriga?

Huvudmannen och dennes närmaste släktingar har rätt att ta del av alla handlingar som finns i överförmyndarens akt

Spelar ingen roll om HM uttryckt att hen inte vill att anhöriga ska ha rätt till insyn!

Offentlighet och sekretess

- **Vad gäller för ställföreträdaren?**

- ej anställd hos ÖF, ingen tystnadsplikt, ingen sekretesslagstiftning som är tillämplig

- vilka uppgifter måste jag lämna ut för att kunna sköta mitt uppdrag? (t ex inkomstuppgifter till Försäkringskassan)

- inte tillåtet att prata om sina huvudmän med personer som inte har med saken att göra (lämplighetsfråga)

- hur hantera anhöriga som begär att få information om huvudmannen (t ex vad gäller dennes ekonomi och hälsotillstånd)

Ingen skyldighet att löpande hålla anhöriga informerade. Hur anhöriga bör hanteras får i stället avgöras från fall till fall. Finns det ett bra samarbete med anhöriga eller inte? Om "jobbiga anhöriga" kräver info från er: hänvisa dem till ÖF och säg att de får titta i ÖF:s akt.

Offentlighet och sekretess

Ställföreträdarens möjlighet att få del av uppgifter som rör huvudmannen

Uppgifter rörande en huvudman kan vara sekretessbelagda hos den myndighet som förvarar uppgifterna.

Ingen självklarhet att en god man eller förvaltare har rätt att få del av dessa uppgifter.

- behövs uppgifterna för att du ska kunna fullgöra ditt uppdrag?

Offentlighet och sekretess

Begär skriftligen att få del av uppgifterna

Om myndigheten vägrar lämna ut uppgifterna, kräv ett skriftligt beslut (som kan överklagas till kammarrätten)

Myndigheter är skyldiga att skyndsamt hantera begäran att få del av allmänna handlingar

Hantering av anhöriga

12 kap 7 § föräldrabalken: I "viktiga frågor" ska ställföreträdaren "höra" huvudmannen och dennes make eller sambo".

Viktiga frågor?

Vad gäller gentemot andra anhöriga, t ex barn?
- möjlighet men ej skyldighet att samråda med barn och andra anhöriga

Hantering av anhöriga

- ”Problematiska” eller ”krävande” anhöriga:

Ställföreträdaren bör hänvisa den anhörige till ÖF. Anhöriga har rätt att till insyn vad gäller de handlingar som ÖF förvarar.

Avveckling huvudmannens bostad

- Huvudmannen har rätt att bestämma var hen ska bo, varken en god man eller en förvaltare kan alltså tvinga huvudmannen att flytta
- Om huvudmannen vill flytta (eller inte kan uttrycka någon uppfattning i frågan):
 - ansöka om annat boende
 - ge huvudmannens make/sambo möjlighet att yttra sig
 - om det är lämpligt, ge även andra anhöriga möjlighet att yttra sig

Avveckling huvudmannens bostad

Huvudmannen bor i en hyresrätt

- säg upp hyreskontraktet
- säg upp eventuella abonnemang
- krävs inget tillstånd från ÖF

Avveckling huvudmannens bostad

Huvudmannen bor i en bostadsrätt

- är det självklart att lägenheten ska säljas
eller kan det finnas skäl att inte sälja?

- finns det testamente som innebär att lägenheten ska tillfalla någon släkting eller annan?

- om försäljning ska ske, anlita mäklare

- försäljningen ska godkännas av ÖF

- Vad ska ÖF ta hänsyn till vid sin prövning? Vad händer om ÖF säger nej?

Avveckling huvudmannens bostad

- Huvudmannen bor i en fastighet (villa)
 - Är det självklart att fastigheten ska säljas?
Exempel: en släkting hör av sig om menar att ”slakten” gärna ser att huset inte säljs.
 - Om försäljning ska ske, anlita mäklare
 - Försäljningen ska godkännas av ÖF

Hantering av lösöre

- I första hand ska lösöret hanteras utifrån de önskemål/direktiv som huvudmannen har/lämnar.
- Glöm inte att dokumentera! Ta kort.
- Hur hantera det lösöre som HM inte kan få med sig till sitt nya boende?
 - Deponera hos anhöriga? När funkar det?
 - Magasinering hos externt företag? Har HM råd med det?
 - Skänka vissa saker? Förutsätter att HM vill det.
 - Sälja via auktionsfirma eller liknande?
 - Slänga?
- Har du koll på vem som är huvudmannens närmaste anhöriga? Kolla med ÖF!

Ställföreträdaren organiserar

- Städning/röjning

Finns det anhöriga som är beredda att ställa upp? Prata om ev ersättning innan något görs!

Anlita städ-/flyttfirma

Ingen skyldighet för stf att själv städa/röja!

Ställföreträderskap som inte fungerar

Jämkning

- ställföreträderskapet utvidgas eller inskränks

Konvertering

- ett godmanskap omvandlas till ett förvaltarskap eller tvärtom

Byte av ställföreträdare

Upphörande

- huvudmannen får "klara sig själv"

Godmanskap/förvaltarskap

- Skilda syften:

godmanskap (hjälp)

förvaltarskap (skydd mot skadliga åtgärder)

- vem tar skyddet sikte på?

a) huvudmannen själv

b) personer i huvudmannens omgivning

Ställföreträderskap som inte fungerar

Jämkning

Ett godmanskap omfattar endast bevaka rätt och förvalta egendom. Den personliga omvårdnaden (sörja för person) sköts av en anhörig till huvudmannen. Den anhörige blir sjuk och kan inte längre ta ansvar för omvårdnaden. Vad göra?

Vem ansöker och vem fattar beslut?

Ställföreträderskap som inte fungerar

Konvertering

Exempel 1

Kalle ställdes under förvaltarskap 2008 på grund av att han "ställde till det för sig" genom ett aktivt spelmissbruk. Kalle har under 2018 blivit sämre och har slutat med sitt spelande.

Ställföreträdarskap som inte fungerar

Konvertering

Exempel 2

Helga ställdes under förvaltarskap 2012 på grund av att hennes son missbrukade en fullmakt som Helga skrev till sonen 2004. Under förvaltarskapet har sonen "legat på" förvaltaren och begärt att Helga ska skänka honom pengar. Sonen har nu avlidit.

Ställföreträdarskap som inte fungerar

- Godmanskap

Huvudmannen, som med viss tvekan tackade ja till ett godmanskap, har vid flera tillfällen ”plockat pengar” på transaktionskontot. Trots tillsägelse från gode mannen fortsätter huvudmannen med sitt beteende som lett till att en månadshyra inte kunnat betalas.

Hur ska gode mannen agera? Någon skillnad om hyran kunnat betalas trots huvudmannens uttag?

Ställföreträderskap som inte fungerar

- Godmanskap

Huvudmannen Sigge samarbetar inte med godmannen Hulda. Sigge säger att han vill ha en manlig god man. Om han inte får det vill han inte ha någon god man alls!

Hur kan Hulda agera?

Ansökan, beslut (byte eller upphörande?)

Ställföreträderskap som inte fungerar

- Förvaltarskap

Huvudmannen Silvia vänder sig till ÖF och säger att hon får för lite pengar av förvaltaren Carl. Carl vill inte bli utbytt!

Hur kommer ÖF att resonera?

Ställföreträderskap som inte fungerar

- Godmanskap

Petra drabbades av en stroke 2011 och fick på grund härav en god man. Under senare år har Petra blivit mycket bättre och kan numera själv ta ansvar för sin ekonomi mm. Hur bör gode mannen resonera?

- Petra anser att hon inte behöver någon god man
- Petra tycker det är bra om den gode mannen fortsätter sitt uppdrag

Vilka åtgärder kräver ÖF:s samtycke?

- köp/försäljning bostadsrätt och fastighet

Gäller även när HM är delägare i ett dödsbo och det i dödsboet ska säljas en bostadsrätt/fastighet

- Huvudmannen ska låna pengar
- Huvudmannen ska pantsätta sin egendom
- Huvudmannen är en av flera som ska ärva
- Huvudmannen är part i ett bodelningsavtal
- Uttag från spärrat konto
- Vissa kapitalplaceringar (14 kap 6 § FB)

OBS! ÖF:s samtycke krävs inte om det är huvudmannen själv som skriver på, t ex ett köpekontrakt. Då ska handlingen ges in till ÖF endast för kännedom.

Vilka åtgärder kräver inte ÖF:s samtycke?

- ”Allt som inte finns uppräknat i föräldrabalken”, till exempel:
 - öppna och avsluta bankkonto
 - beslut om byte av bank
 - försäljning av lös egendom (t ex bil, båt)
 - uppsägning av hyreskontrakt
 - beslut om byte av assistansbolag
 - beslut att anlita ett ombud i en juridisk tvist

Diverse

- goteborg.se/overformyndaren
(blanketter, informationstexter)
- Återkoppling på dagens föreläsning
(även förslag på innehåll till kommande
föreläsningar) mottas tacksamt till:
jonas.bokstedt@kom.goteborg.se